

II.

Szolgalati utasítás.

A) Általános utasítások.

1. §.

A csendőrt egyedül az ezen utasításban előirt szolgálatra szabad igénybe venni.

A hatóság tehát a csendőrt az annyira fontos közbiztonsági szolgálattól el nem vonhatja, s oly szolgálatokra, melyek teljesítésére más állami vagy községi közegek hivatvák, nem alkalmazhatja, ha csak elkerülhetlenül nem szükséges és a késedelem miatt beállható veszély által nem indokoltatik, de akkor is csak mint karhatalmat vehetik igénybe.

2. §.

Hatóságok részéről a tisztek által vezényelt osztásokhoz megkeresések intézendők, ezek pedig a megkereső hatóságokhoz értesítéseket és közleményeket küldenek.

Altiszti őrsökhöz a hatóságok felhívásokat intéznek s ezek a hatóságoknak jelentéseket tesznek.

3. §.

A csendőr altiszti rendfokozattal birván, egyáltalában azon bánásmódra tart igényt, mely az altisztekre nézve meg van szabva. Ugyanazért »Ön« címzéssel szólítandó meg és nyilvánosan soha meg nem dorgálható.

A csendőrség kizárólag saját előjárói fegyelmi hatósága alatt áll, minek folytán ugy a hatóságoknak, mint magánosoknak minden ügyekben, melyek a csendőr személyét illetik, a csendőr közvetlen tiszti előjárójához kell fordulniok.

A csendőr megjutalmazására vagy kitüntetésére vonatkozó előterjesztések a hatóságok vagy magánosok részéről, a szükséges tárgyalás eszközlése végett, a csendőr-kerületi parancsnokságnak adandók be.

A csendőr-kerületi parancsnokság az ily javaslatokat, véleményezésével ellátva, a honvédelmi ministerhez terjeszti fel s azok végleges elintézése, mennyiben a csendőrségi javadalmazásból való jutalomdíj forog kérdésben, a belügyministerrel egyetértőleg, különben pedig a honvédelmi minister által eszközöltetik.

A csendőr valamely állami hivatalnok, hatósági tisztviselő, városi vagy községi előjáró, valamint magánosok ellen irányzott panaszát a megszabott szolgálati uton közvetlen előjárójának jelenti be; az illetén panasz azután a szakaszparancsnoknak terjesztendő elő, a ki a csendőr által tett panaszos bejelentést, saját véleményével, a szárnyparancsnok útján a csendőr-kerületi parancsnokhoz terjeszti fel.

4. §.

A csendőrség a hatóságokrészéről hozzáintézett megkereséseknek és felhívásoknak legpontosabban megfelelni tartozik. Kötelességében áll azonban a hivatalos felhívá-

sokra netalán felmerülő aggályait saját előjárójának bejelenteni.

A csendőrnek ugy hivatalos eljárásában, mint azon kívül is, komoly, előzékeny és tisztességes magaviseletet kell tanusítani, valamint minden szavában és tetteiben mindazt tapintatosan elkerülni, a mi szolgálati fellépését nehezítené és az intézmény jó hírnevének kisebbitésére szolgálhatna.

A csendőrtől fokozott tapintat, elővigyázat és körültekintés követeltetik, különösen ünnepélyek, népgyűlések és népcsoportosulások alkalmával.

A csendőr kötelessége az intézmény jó hírnevét féltékenyen megőrizni, mert csakis az ily eljárás teszi lehetségessé a közérdekben annyira fontos csendőrségi szolgálatnak fokról-fokra való tökéletesítését.

5. §.

A csendőrnek nyilvános megjelenése alkalmával mindenkor szabályosan öltözködve és oldalfegyverrel kell ellátva lennie.

A szolgálatba kivonuló csendőrnek teljesen felfegyverkezve (töltött fegyverrel és feltűzött szuronynyal), a gúzslánczczal és író-tárczával kell ellátva lennie; s ez alkalmal szolgálati és nyomozó-könyvét is tartozik magával vinni.

Magatartása és fellépése mindig katonás, járása csendes és oly mérsékelt legyen, hogy mindazt, a mi körülötte történik, biztosan észlelhesse.

6. §.

A csendőrnek szolgálati működésekor, vagy a mikor hivatalos vagy magán lakhelyiségekbe lép, mindent, mi őt

Érde megítélés, gúny vagy tréfa tárgyává tehetné, határozottan kerülnie kell; a dohányzás portyázás közben csakis a községeken kívül a szabadban vagy pihenők alkalmával a szobában van megengedve.

A lovas csendőr a lovát kimélni tartozik és — a szükség esetét kivéve — csakis lépésben szabad lovagolnia.

7. §.

A csendőrnek, a szolgálat-teljesítés ideje alatt, étel, ital vagy mulatság kedvéért vendéglőkbe, korcsmákba vagy kávéházba lépni szigoruan tilos.

De ez nem zárja ki, hogy szolgálati járata alatt ezen, különféle egyének által látogatott helyiségekbe beléphessen; ily alkalommal azonban fegyverét letenni és ott huzamosabban tartózkodnia, mint azt szolgálati feladata követeli, határozottan nem szabad.

Aljas és rossz hirben álló csapszékeket a csendőrnek szolgálaton kívül sem szabad látogatnia.

8. §.

Rosz hirben álló személyekkel való bizalmas tárgyalás, valamint ily személyeknek a csendőrlaktanyákba való bocsátása vagy mások általi bevezetése, szigoruan tilos.

9. §.

Iszákosság, pénzben kártyázás, tivornyázás és adóság-csinálás oly erkölcsi hibák, melyeknek a csendőrnel semmi szin alatt sem szabad előfordulni, mert egyáltalában meg nem türetnek.

Ha netalán valamely csendőr önmagáról mégis annyira megfeledkeznék, hogy valahol ittasan jelenne meg,

akkor bajtársainak kötelessége őt minél gyorsabban a közönség szemei előtt elvonni és jelentést tenni.

10. §.

A csendőr a saját testületéhez tartozó előjárók irányában való magatartására nézve, a fennálló katonai szabályzatokhoz alkalmazkodik; előjáróival szemben a legszigorubb függelemre, a legpontosabb engedelmességre és tiszteletre kötelezett; a mi pedig a cs. és kir. közös hadsereg, a haditengerészet, a monarchia másik állama honvédsége és a m. kir. honvédségbeli személyekhez való viszonyát és állását illeti, az ezek rendfokozati és rangviszonyaira vonatkozó határozatok reá is teljesen alkalmazandók.

Polgári közhivatalnokok irányában, a kikkel a csendőr szolgálatban érintkezik, ha mint ilyenek felismerhetők, vagy pedig ha előtte különben ismeretesek, — a csendőr az állásukat megillető tiszteletet megadni, és magát előzékenyen viselni tartozik.

11. §.

A csendőr mindenkit állásához képest illedelmesen, — a magasabb osztályokhoz nem tartozókat pedig »Ön«-nel — tartozik megszólítani. Ha tőle bárki valami felvilágosítást, utbaigazítást vagy segílyt kér, — e kérésnek készséggel feleljen meg, a mennyiben pedig ezt nem teljesítheti, erről a felkérőt röviden, illedelmesen világosítsa fel.

12. §.

Polgári és katonai örközegekkel, a közbiztonság, rend- és csend fentartása vagy helyreállítása céljából

való szolgálati érintkezéseknél, a szolgálat érdekét előmozdító jó egyetértés fentartandó; mire nézve a tisztések jó példát adni tartoznak.

13. §.

A megvesztegethetlenség és igazságszeretet képezik a csendőr legnélkülözhetlenebb kellékeit.

Ez alatt az értetik, hogy a csendőr ne csak pénzbeli vagy pénzértékű ajándékozás által ne legyen megközelíthető; hanem hogy ő magát sem rokonsági kötelék, sem baráti viszony, sem pedig személyi rokon- vagy ellen-szenv, és egyáltalában semminemű melléktekintetek és érdekek által kötelessége teljesítésétől el ne tántoríttassa s mindennemű jelentéseiben és nyilatkozataiban csakis a valódi és legtisztább igazságra szorítkozzék.

Különösen és szigoruan meg van tiltva, szolgálat teljesítéseért valamely féltől ajándékot, jutalmat, vagy ingyen ellátást elfogadni.

Épen ugy tilos a szolgálati kötelesség teljesítését bármely ígérettől függővé tenni.

14. §.

A csendőr szolgálati ügyekben a legszigorúbb hallgatagságra és titoktartásra esküvel kötelezett.

15. §.

Csendőrségi személyeknek és parancsnokságoknak, szolgálati teendőikkel összefüggésben álló ügyekre vonatkozólag írásbeli bizonyítványokat kiállítani nem szabad.

16. §.

Ha valamely csendőr becsületében megsértetik vagy rágalmaztatik, törvényes megtorolás igénybe-vételétől elállania nem szabad.

17. §.

A saját testületéhez tartozó előjáróknak és felebbvalóknak, valamint a közös hadsereg, hadi-tengerészet, a monarchia másik államának honvédségéhez tartozó és a magy. kir. honvédségbeli felebbvalóknak teendő személyes jelentésekre, illetőleg bemutatásokra vonatkozólag, a csendőrségi személyekre nézve az általában fennálló katonai szabályok és kibocsátott különös rendeletek érvényesek.

Minden alkalomkor és valahányszor a csendőr a közigazgatási hatóság székhelyét érinti, magát a főnöknek avagy helyettesének bemutatni és esetleges felhívásainak közlését kérni tartozik.

Épen ugy, ha a csendőr oly helységbe érkezik, a hol a közigazgatási hatóság főnöke szolgálati ügyben van jelen, magát nála szintén bemutatni tartozik.

18. §.

Magyarország határainak különös felhívás, illetőleg engedély nélküli átlépése, a csendőrségnek — akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül, — szigorú büntetés terhe alatt tilos.

E részben kivétel csak akkor áll be, ha a kölcsönös átmenetelre nézve külön szerződés vagy egyezmény létezik.

Egyik őrskörletből a másikba, valamint egyik csendőrkerületi parancsnokság területéről a másikra való átlépés azonban meg van engedve. (Egyébiránt lásd a 35. §-t.)

19. §.

A csendőr köteles arra törekedni, hogy magának azon járásra nézve, a melyben működni hivatott, lehetőleg beható és részletes helyi és személyi ismeret szerezzon, minthogy e nélkül szolgálati kötelességeinek megfelelni nem képes.

20. §.

A csendőrnek tudnia kell, hogy a törvény minő tettekre és mulasztásokra szab büntetést; valamint ismernie kell mindazon törvényeket és rendeleteket is, melyek szolgálatát érdeklik.

E célból ugy a törvények, mint a ministeri rendeletek és hatósági szabályrendeletek a csendőrökkel esetről esetre közlendők.

21. §.

A csendőrség szolgálati teendői vagy rendesek, melyeket teljesíteni tartozik a nélkül, hogy valamely hatóság részéről külön felhívásra volna szüksége, vagy pedig olyanok, melyek általa csakis vett hatósági felhívás folytán teljesítendőek.

22. §.

A csendőrség »rendes« szolgálati teendői a következők:

1. büntetés alá eső tetteknek, a mennyiben az lehetséges, közbelépés által való meggátlása, véghezvitt törvény-

sértések kiderítése és feljelentése; gonosztettek és gonosztevők nyomozása;

2. a védtörvény, rendeletek és tilalmak áthágását szándékozók figyelmeztetése, a törvényt áthágók feljelentése, előirt esetekben elfogása és — a letartóztatást indokoló tényvázlattal — az illetékes közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz való átadása; mely alkalommal az ily foglyok az átadó csendőr jelenlétében orvosilag azonnal megvizsgálандók.

A fogoly, kit a csendőrnek semmi esetre sem szabad többé szabadon bocsátani, az illetékes hatóságnak legkésőbb 24 óra alatt átadandó;

3. a közbiztonság, rend- és csend fentartása céljából minden nem engedélyezett népcsoportosulást és összecsoportosulást megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétoszlaltatni és a vétkeket elfogni;

4. minden állampolgár személyét és vagyonát erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és esetleg az ezt veszélyeztetők ellen a 2. pont szerint eljárni;

5. úton, útfélen vízben vagy máshol feltalált holttestek (lásd 82.), minden tüzeset, betörés és bűntényt, vétséget vagy kihágást képező esetek felől magának tudomást szerezni, a tetteket kinyomozni, a hatóságnak a tapasztaltak felől azonnal jelentést tenni;

6. nyilvános közutakon, téreken, s oly népgyűléseknél, melyek a közrend és közbiztonságot veszélyeztetik, tűzvész, árvíz és egyáltalában minden általános veszélykor: a közbiztonságot, csendet és rendet helyreállítani és fentartani, kihágásoknak és rendetlenségeknek elejét venni, ezek előidézőit, valamint résztvevőit és az ellenszegülőket letartóztatni és irányukban a 2-ik pont értelmében eljárni;

7. az állampolgárok személye vagy tulajdona megsértésének és más szerencsétlenségek megakadályozására

fennálló szabályoknak megtartása feletti örködés és az e részben észlelt áthágások, elhanyagolások és hiányoknak illetékes helyen való feljelentése;

8. különösen fel kell ügyelni mindennemű házalásra, s a mennyiben az nem engedélyezett: meggátlandó, s arról az illetékes hatóságnak jelentés teendő;

9. utasoknak, ezek indokolt kérése folytán és a mennyiben az a szolgálat hátránya nélkül eszközölhető: kétes biztonságú útvonalakon való elkísérése;

10. katonai vagy honvéd-szökevények és magukat gyanus körülmények között érvényesen igazolni nem tudó katonák, illetőleg honvédek letartóztatása és a legközelebbi katonai, illetőleg honvéd-parancsnoksághoz való bekísérése;

11. ujoncz-szökevények megállítása és a közigazgatási hatóság elé vezetése;

12. nyomozó levéllel üldözött egyének elfogása és kóborlók, kémek, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyek, továbbá szabadon bocsátott és feltételesen szabadságolt fegyenczeknek és kötött menetlevéllel kiutasítottaknak, kikre a közigazgatási hatóság a csendőrségi őrsök felügyeletét felhívta: éber figyelemmel való tartása;

13. erődítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, valamint ültetvényekre, u. m.: vasutakra, távirdai huzalokra, telephonokra, országutakra, az országutak és más utak mellett levő faültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, hidakra, nyilvános kutakra, zsilipekre és emlékszobrokra, állami, megyei és községi határjelekre és címtáblákra, különösen a határszélekre éber figyelmet fordítani, az észlelt és a közbiztonságra hátrányos károkat és rongálásokat, valamint a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat a hatóságoknak feljelenteni, s tekintettel az ily nyilvános intézetek, építmények és ültetvényekre nézve

fennálló szabályokra, a vétkeket, illetőleg merénylőket letartóztatni és a hatóságoknak átadni;

14. mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és folytonos használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az utrendészet, nemkülönben a folyam- illetőleg a folyó-rendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; előre bocsátott figyelmeztetés után az ellenszegülők a legközelebbi hatósághoz bejelentendők esetleg előállítandók;

15. a községi éjjeli öröknek portyázás alkalmával való ellenőrzése, az ez irányban mulasztással terhelt községi előljárók feljelentése és a hatóságilag szabályozott zárórák ellenőrzése.

23. §.

A felszólítás folytán végzendő szolgálati teendők kivételére mindenekelőtt a felforgó esetre vonatkozólag adott utmutatás, különben pedig az általános szolgálati szabályok mérvadók.

24. §.

Ha a csendőri szolgálat polgári hivatalnok vezetése alatt teljesítettik, akkor a csendőrök az illető hivatalnokot csakis rendelkezéseinek kivételében támogatni és személyét erőszakoskodások ellen védeni tartoznak.

Ha ugyanazon szolgálatnál csendőrtiszt veszi át a vezénylest, akkor részére ugyanazon szabályok mérvadók, melyek a karhatalmi segélyt illetőleg a honvédség tisztjei számára (szolg. szab. I. rész, IX. fejezet) fennállanak. (Egyébként lásd az 1883-ik évi Rendeleti Közlöny 2-ik számában 1883. január 7-én 7,379/I. szám alatt kibocsátott körrendeletet.)

25. §.

A közigazgatási hatóság székhelyén levő őrsparancsnok, esetleg ennek helyettese, a megye vagy város főispánjánál és a hatósági főnöknél, vagy távollétében helyettesénél gyakran megjelenni tartozik, hogy tőle netaláni felhívásainak közlését kérje s őrskörletének közbiztonsági viszonyairól neki jelentést tegyen.

Rendkívüli események az illetékes hatóságnak haladék nélkül bejelentendők.

Minthogy a szolgabíró a csend, rend és közbiztonság fentartása fölött örködni különösen hivatott, ugyanazért az őrsparancsnok oly eseményeket is, melyek más hatóságok illetékessége alá tartoznak, neki is szintén feljeleníteni tartozik.

Ha valamely felmerült ügy halasztást nem tűr s az őrsparancsnoknak vagy helyettesének felhívás nem adható, ezen kivételes esetben a közigazgatási hatóság bármelyik csendőrt szolgálatra közvetlenül is felhívhat és ez utóbbi ennek szabályosan megfelelni köteles.

26. §.

Minden teljesített szolgálat, legyen ez önálló vagy felhívás folytán, az eredmény leírásával, az állomási szolgálati könyvbe iktatandó be.

27. §.

A törvényszékek, királyi ügyészségek, járásbiróságok, továbbá a vizsgáló-bíró, ugy nemkülönben az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtönintézetek igazgatóságai is jogosultak, sürgős esetekben minden

egy csendőrt, ki a járásban szolgálattételre hivatott, valamely határozottan kijelölendő szolgálati teendő végrehajtására írásban felszólíthatni.

28. §.

Az őrsparancsnok az őrs körletében előforduló mindazon kihágásokat, vétséget és bűntényeket, melyek a bíróság hatáskörébe vannak sorolva, tartozik az illetékes bíróságoknak bejelenteni.

29. §.

Ha valamely felmerült eset kiderítése oly sürgős, hogy a késedelem veszélylyel jár, akkor a csendőr a bűnösöket még a bünesetek feljelentése előtt is kinyomozni és a bizonyítékokat, a mennyire lehet megszerezni, a bűntény nyomainak megsemmisítését meggátolni és ha szükséges, a törvény határozványai szerint letartóztatásokat és házmotázásokat, a részletes utasítások pontos megtartásával fogatosítani tartozik.

Ezen működés eredménye az illetékes bíróságnak azonnal bejelentendő.

30. §.

A csendőrség hivatalos felhívásra foglyoknak kísérésére is köteles.

Foglyok ideiglenes őrzésére és törvényszéki végtárgyalásoknál való szolgálattételre csendőrök csakis kivételesen fontos esetekben, vagyis súlyos büntettek és veszélyes gonosztevők mellé alkalmazhatók.

31. §.

A csendőrség a szolgálattétel eredményét közvetlenül a kivitel után, mindenkor azon bírósági hatóságnak tartozik bejelenteni, a melytől felhívást nyert.

32. §.

Ha bírósági eljárásoknál ellenszegüléstől tarthatni, akkor az eljáró bírósági személy a csendőrség támogatását veheti igénybe.

33. §.

A csendőrnek rendszerint csak akkor szabad szolgálatilag fellépni, ha teljesen fel van fegyverkezve.

Ha azonban a késedelem veszélylyel jár s rögtönzött fellépése eredményre nyujt kilátást, a csendőr ily körülmények között akkor is köteles fellépni, ha csak karddal van ellátva.

Minden körülmény között azonban fegyvere becsületét kell szem előtt tartania, ha tehát a helyzetet megfontolva látja, hogy a fenforgó esetben egyedül czélt nem érhet, a csendőrségi laktanyából kell segílyt hivnia.

Ha azonban a késedelem veszélylyel jár, sohasem szabad magát saját biztonsága érdekében kötelessége hű teljesítésétől elvonni.

34. §.

Büntény vagy vétség elkövetésével alaposan gyanúsított egyének üldözése vagy letartóztatása azon célból, hogy azok a bíróság elé vezetethessenek, a csendőrök által írásbeli felszólítás nélkül is foganatosítandó: ha az illető tetten éretik, vagy közvetlenül a tett elkövetése

után, mint bűntény vagy vétségben gyanus, már üldöz-
tetik, vagy pedig nyomozólevél által mint bűnös megjelölve
van, avagy fegyverrel vagy a bűntény, illetve vétség elkö-
vetésétől fenmaradt vagy bűnrészességét különben bizo-
nyító más bűnjelvényekkel találta, végre, ha a büntett
vagy vétség elkövetése hitelt érdemlőleg egyébként reá bi-
zonyítottatik.

A gyanusnak elővezetése és előleges őrizet alá vétele,
ha a birói felszólításnak kieszközlése a késelem foly-
tán bekövetkező veszély miatt nem volna lehetséges, még
a következő esetekben is fogantatosítandó és pedig, ha:

a) az illető a menekülésre előkészületeket tett vagy
az előre láthatólag reá várandó súlyos büntetés, kóbor-
életmódja vagy a környéken való ismeretlen volta miatt,
mint igazolvány nélküli és hontalan, vagy bármi más
alapos okok folytán a menekülés szándékában gyanus;

b) ha tanukra, szakértőkre vagy bűnrészesekre az
igazság kiderítését akadályozó módon hatni, vagy a bűn-
tény vagy vétség nyomainak megsemmisítése által, a
birói nyomozást máskülönben törekedett megnehezíteni,
vagy arra, hogy ez csakugyan megtörténhetnék, alapos
gyanúok léteznek;

c) ha különös körülmények azon aggodalmat igazol-
ják, hogy a vádlott a véghezvitt tettet ismételni, vagy a
megkísérlett avagy fenyegetődzve jelzett tettet csakugyan
véghez fogja vinni.

35. §.

A büntető törvények s más közbiztonsági rendeletek
áthágóinak üldözése, a magyar korona országainak hatá-
rain túl, a monarchia másik állama szomszédos kerületeibe
is kiterjeszthető, azonban olyképen, hogy a csendőr ily üldö-
zéseknél az idevonatkozólag fennálló egyezmény alapján,

az ottani törvényekhez általában alkalmazkodni s eljárásában kizárólag csakis az ily áthágó¹ üldözésére tartozik szoritkozni; ha a letartóztatás sikerül, akkor az illetők az ottani illetékes hatóságnak adandók át.

Ha tehát a csendőrök ily szolgálatban az ország határát átlépni kényszerítvék, ők a monarchia másik állama területén való üldözés közben elért legközelebbi helyen, a közbiztonság fentartására hivatott cs. kir. hatóságnál vagy csendőrségi őrsnél jelentkezni s a hol ilyen helyben nincs, magukat a helység előljáróságánál bemutatni s a további üldözésnek ki által s miképen leendő folytatása iránt értekezni és egyetértőleg megállapodni tartoznak.

Ha a monarchia másik állama területéről cs. kir. csendőrök hasonló szolgálatban a magyar korona területére jöve, valamely magyar királyi csendőrségi őrsparancsnokságnál jelentkeznek, az őrsparancsnok vagy ennek helyettese a netalán helyben levő közigazgatási hatóságnak erről rögtön szóbeli jelentést tenni; ha pedig ez nem volna lehetséges, a további üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet és eredményt a közigazgatási hatóságnak azonnal, saját szakasz-parancsnokának pedig az előirt esemény-jelentésben följelenteni tartozik.

Ha magyar közbiztonsági közeg horvát-szlavon területen, vagy viszont horvát-szlavon közbiztonsági közeg magyar területen kénytelen gonosztevőt üldözni, előbb magát az illető horvát-szlavon, illetőleg a magyar helyi hatóságnál bemutatni és ha a gonosztevőt elfogta, azt ugyanezen hatóságnak további eljárás, t. i. az illető kir. ügyészségnek leendő haladéktalan kiszolgáltatás végett átadni és erről egyuttal a felszólítást intézett hatóságnak jelentést tenni tartozik.

A fentebb említett illető hatóságnál való utólagos be-

mutatás csak azon esetben engedtetik meg, ha az előleges bemutatás által az üldözés eredménye kockáztatva lenne; például ha a gonosztevő ilyképen időt nyerne vagy megszökni vagy a büntett nyomait megsemmisíteni vagy végre a bűntársakkal való összebeszélés által a bűnvizsgálat eredményét más módon meghiusítani.

Egyébiránt magától értetődik, hogy a magyar közbiztonsági közegek a horvát-szlavon közegeknek és ezek viszont a magyar közegeknek, ha erre felkéretnek, lehetőleg segédkezet nyújtani tartoznak.

A szomszédos külföldi államokkal létrejött cartel-szerződések, a csendőrség oktatása céljából, a csendőrkörületi parancsnokságokkal esetről-esetre részletesen közöltetnek.

36. §.

Ha felkelés vagy lázadás vagy nagyobb számú személyek által elkövetett más büntethető cselekmény esetén a bűnösök azonnali kinyomozása nem lehetséges, mindenki, a ki az esetről jelen volt és a gyanútól nem teljesen ment, az illetékes hatósághoz elővezethető.

37. §.

Ha valaki törvényszegés miatt a hatósághoz elővezetendő, akkor annak ezen célból való előleges letartóztatása csakis a 34. §. a) b) és c) pontjaiban megjelölt esetekben eszközölhető.

Ha közigazgatási vagy rendészeti törvények avagy rendeletek áthágása fordul elő, akkor — ha különös felhívás nem adatott s ha feljelentés nincs előírva s egyáltalában ha a letartóztatás a törvényben nincs elrendelve — csakis a

kifogásoltnak figyelmeztetésére vagy megintésére kell szorítkozni.

Katonai, illetőleg honvédszemélyek elfogatására nézve a szolgálati szabályzat (I. rész 43. §.) határozmányai mérvadóak.

38. §.

A csendőrnek a vétkes letartóztatása után mindjárt arra kell törekedni, hogy az eset tanuit kitudja s oly tárgyakat, melyek az esetre vonatkoznak, valamint mindent, mi a további vizsgálat előmozdítására szolgál, biztosítsa.

A letartóztatottra tartoznak a kísérők szigorúan felügyelni, nehogy az másokkal akár személyesen, akár jellel érintkezhessék, valami tárgyat eldobjon vagy megsemmisíthessen, vagy épen bűnrészesekkel összebeszélhessen.

A kísérő csendőr, a letartóztatottat mindig megfelelően közel kövesse, hogy őt netaláni szökési kísérlet esetén azonnal elérhesse, vele azonban beszélgetésbe vagy máskülönben való érintkezésbe bocsátkoznia nem szabad.

39. §.

Testi sértéseknél feljelentendő, hogy a talált sértések miféle eszköz által és mily módon lettek ejtve, illetőleg előidézve s tájékozásul lehetőleg még az is felemlítendő, hogy a sértés életveszélyes vagy könnyebb-e?

40. §.

Ha a csendőr közhitelpapír-, bankjegy- vagy fémpénz-utánczót, illetőleg hamisitót fedez fel, ő azonnal hatósági vagy bizalmi személy közbenjárásával szigorú házmotozást

foganatosítani és a hamisítványokon kívül még a büntethető cselekmény elkövetésénél használt minden eszközt, anyagot és egyéb tárgyakat is elkobozni és az illetékes bíróságnak átadni tartozik.

41. §.

Tüzbéznél megállapítandó, vajjon a tűz elemi csapás, vétkes gondatlanság, vagy pedig gonosz szándékú gyújtogatás folytán származott-e? s az utolsó esetben az is, hogy mily gyújtó anyag használtatott; ezen ténymegállapítás szabályozza azután a csendőrség további eljárását.

A tűz keletkezési módján kívül, minden tüzbéznél kinyomozandó: mely napon, napszak és órában ütött ki a tűz, mely tárgyon és annak melyik részén, kinek tulajdona volt a kigyuladt tárgy, volt-e biztosítva és mennyire; mennyi a kár s vajjon ember vagy állat nem veszett-e el?

Ezen adatok az L. minta szerint készített kimutatásba foglalandók és ennek egy példánya a csendőr-kerületi parancsnokságnak, egy pedig a közigazgatási hatóságnak küldendő meg.

A gonosz szándékból eredett gyújtogatáskor a tettes kinyomozandó, illetve letartóztatandó és a hatóságnak átadandó.

42. §.

Oly bűntények és vétségeknél, melyek által másnak életében, testi épségében vagy tulajdonában — másképen mint a fentebb leírt módon — történt kár: helyszini szemle útján kinyomozandók, különösen az alkalmazott erőszak és kiviteli mód, valamint a használt eszközök

vagy műszerek minősége és az is, hogy egyik vagy másik ember élete, egészsége vagy testi biztonsága és az idegen tulajdon mily mérvben lettek veszélyeztetve.

43. §.

Házmotozás, azaz a lakás vagy háztartáshoz tartozó egyéb helyiségek megmotozása, csakis azon esetben foganatosítható, ha alapos gyanu forog fenn az iránt, hogy azokban bűntény vagy vétség elkövetésében gyanus egyén van elrejtőzve, vagy hogy azokban oly tárgyak vannak, melyeknek kézrekerítése vagy megtekintése a vizsgálat folyamára és biztonságára jelentőséggel bírhatna. Kivételnek csak oly személyekre nézve van helye, kik rendőri felügyelet alá vannak helyezve: ezeknél ház- vagy személymotozás a rendőri felügyelet érdekében bármikor eszközölhető.

Oly egyének, kikre nézve — mint már fenn említett — a valószínűség, hogy gyanus tárgyak birtokában vannak, nagy mérvben léteznek, vagy a kik ugyancsak valamely bűntény vagy vétség elkövetésében gyanusak, továbbá rossz hírben álló és rendőri felügyelet alá helyezett egyének személye és ruházata is megmotozható. Nők megmotozása nők közbenjöttével eszközöltetik.

44. §.

A megmotozás szabály szerint csakis annak kihallgatása után foganatosíttatik, a kiknél vagy a kin az eszközözlendő, és csak annyiban hajtatik végre, a mennyiben a kihallgatás a kutatott tárgynak önkéntes kiszolgáltatását, vagy pedig a megmotozást előidéző indokok elenyészését nem eredményezi.

Rosz hirben álló személyeknél a kihallgatás mellőzhető, nemkülönben azon esetben is, ha a késedelem veszélylyel járna, vagy ha a motozás a közönség számára nyílt helyiségekben, milyenek korcsmák, éttermek, vendéglők, vaspálya-indóházak stb., eszközlendő.

45. §.

Motozás rendszerint csakis felhívás vagy birói végzés folytán eszközölhető.

Ezen felhívás vagy végzés az érdekeltnek a motozás megkezdése előtt felmutatandó, a mennyiben pedig ez azonnal nem volna eszközölhető, akkor az érdekelt a motozás indokairól a községi előljárók vagy a motozásnál jelen volt községi bizottsági tagok által utólagosan értesítendő.

Ha katonai vagy katonaság (hadtengerészeti vagy honvéd-csapat) által megszállott épületben eszközlendő a házmotozás, akkor ez a laktanya-parancsnoknak bejelentetik, s egy kirendelt katonai közeg közbenjöttével történik.

46. §.

A házmotozás, a bünyfenyítő eljárás érdekében és ha a késedelem veszélylyel jár, a közbiztonsági közegek által saját hatáskörükben is eszközölhető: ha valaki ellen elővezetési vagy elfogatási rendelet adatott ki, vagy ha valaki büntethető tett elkövetésén éretik, vagy ha büntetendő cselekvény gyanujával terheltetik, hatósági nyomozás alatt áll vagy az ellene kibocsátott nyilvános idézés szövegében büntethető cselekvény elkövetésében gyanusnak van jelezve, vagy oly tárgyak birtokában találtatik, melyek bünyrészeségéről tesznek tanuságot.

Az érdekelt kívánatára, azon tárgyakról, melyeket a csendőr esetleg magával elvisz, elismervény állítandó ki.

47. §.

Ház- és személy-motozások mindenkor minden felesleges feltűnés és az érdekeltnek nem okvetlenül szükséges megterhelése vagy háborgatása mellőzésével, hirnevök és a nyomozás tárgyával nem szorosán kapcsolatos magán titkok lehetőleg megkimélése, valamint az illem és tisztesség megóvása mellett eszközlendők.

A megmotozandó helyiségek tulajdonosa, illetőleg birlalója ezen működésnél való jelenlétre felszólítandó; ha ő akadályozva vagy távol lenne, vagy egyáltalában erre hajlandó nem lenne, akkor ezen felszólítás a család valamely nagykorú tagjához, vagy ilyennek hiányában valamely laktárshoz vagy szomszédhoz intézendő.

A házmotozást önállóan teljesítő csendőr azonfölül egy község-előljárósági közeget hí magával, és különösen rossz hirben álló személyek lakásába léptekor, ugy a saját személyére, valamint a szolgálati cselekvény végrehajtására nézve megkivántató elővigyázattal jár el.

48. §.

Irományok motozásánál arról kell gondoskodni, hogy azok tartalma hivatlanok tudomására ne jusson.

Ha az irományok tulajdonosa azoknak motozását megengedni vonakodik, akkor azok lepecsételve az illető bíróság vagy közigazgatási hatóságnak adandók át.

A csendőr lepecsételt levelek és csomagok felbontására nincs jogositva.

Ily csomagok lepecsételése minden gyanúsítás kikerülése végett, aképen eszkozlendő, hogy a csomag a tulajdonos, a községi előljároság és a csendőr pecsétjével is el legyen látva.

49. §.

A csendőrnek szolgálati működéseikor, a büntető törvénykönyvnek és büntető eljárásnak mindazon határozványait szem előtt kell tartania, melyek a közbiztonsági szolgálat végrehajtására vonatkoznak.

50. §.

Azon esetek, melyekben a csendőrnek fegyverét szabad használni, a szervezeti utasítás 11. §-ában vannak meghatározva.

De a csendőr ezen esetekben is fegyverét csak azután használja, miután minden enyhébb eszközök alkalmazása eredmény nélkül maradt, s. ekkor is még a legnagyobb kimélettel járjon el.

Ennélfogva, és a mennyiben azt a viszonyok engedik, előbb a kevésbbé veszélyes fegyverek (kard vagy szurony) használandók; mire nézve határozó befolyással még az is bir, vajjon a törvénysértő szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy milynemű testi sértést okozható eszközzel van ellátva.

Ellenszegüléseknél vagy valamely csendőrre intézett támadásnál, utóbbinak mindenekelőtt arra kell törekednie, hogy az illető személyt az ellenállásra, esetleg megszökésre képtelenné tegye.

Ehez képest lehetőleg azt is számba kell vennie, hogy milynemű fegyver és mily irányban használandó, hogy az ember élete lehetőleg kiméltessék és más személyek se veszélyeztessenek.

Ha valamely ellenszegülő, a fegyvernek vele szemben alkalmazott használata következtében megsebesített, akkor a csendőr azonnal az illetőnek orvosi ápolásáról lehetőleg gondoskodni tartozik.

51. §.

A mennyiben az őrs a hatóságok részéről különös szolgálattételekre nem vétetik igénybe, ennek kötelessége a felügyeleti körletet a szakaszparancsnok által megállapított és a csendőrkerületi parancsnokság által jóváhagyott őrzési beosztás szerint átportyázni.

Ezen szolgálat nappal és éjjel — még pedig az időjárásra való tekintet nélkül — teljesítendő. A járőrök rendszerint legalább két és a körülményekhez képest még több csendőrből is állanak.

A szolgálatba vezényelt csendőr — vagy ha egyidejűleg többen vezényelvek, ezek vezetője — a vett parancs végrehajtásáért felelős.

52. §.

A csendőrnek rendes portyázásoknál a portyázás iránya előíratik s attól alapos ok nélkül eltérnie nem szabad; ha azonban járőri szolgálat közben büntetendő cselekvénynek jut tudomására, nemcsak jogositva van, de kötelességében is áll az előírt irányt a szükséghez képest megváltoztatni s az említett cselekvényt kinyomozni.

Elrendelt üldözések vagy nyomozásoknál az irány csakis általában jelölhető ki, minthogy a csendőrt csak az utközben tapasztalt észleletek és fölfedezések vezethetik **célhoz.**

Ezen portyázásoknál minden irányban éber figyelem-

mel kell lennie és minden zajra, kiáltásra vagy segélyhívásra figyelve, az illető táj felé kell sietnie.

Erdőket, hegytorkolatokat, vizmosásokat, agyag-, homok- és porond-gödröket s rejtekül szolgálható egyéb zugokat ki kell kutatnia, s visszatértekor rendszerint más utat kell követnie; ezen portyázásokkor nem kell az országutak és más jártabb utakhoz ragaszkodnia, hanem mellékutakra, ösvényekre, sőt egészen járatlan helyekre is kell térnie. Különösen oly utak és tájak, a hol a közbiztonság veszélyeztetettnek lenni tudatik, a járőrök által lehetőleg gyakran portyázandók át.

53. §.

Ha a csendőrben személyes észlelete folytán gyanú támad, de a dolog valódi állása előtte még bizonytalan-nak lenni látszik, akkor az óvatosság kívánja, hogy ő egy ideig a tény helyszínéhez lehetőleg közel és észrevétlenül foglaljon figyelő állást, hogy magát kellőleg tájékozhasssa.

Magától értetik, hogy a csendőrnek, ha oly tény merül fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna, rögtön kell fellépnie, hogy így azon kár vagy hátrány, mely valakit fenyeget, közbelépése által megakadályoztassék vagy legalább enyhíthetessék.

A csendőrnek általában minden körülmények között legnagyobb óvatosság tétetik kötelességévé; egyrészt tartózkodják minden elhamarkodástól, de másrészt ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel.

Neki minden fő- és mellékkörülményt higgadtan kell megfontolnia, mivel adatai nyujtják a bíróságoknak azon anyagot, mely a tényálladék teljes kipuhatolására és kiderítésére szükséges.

54. §.

A csendőr portyázásainál a magánosan és rossz hírből álló csárdákra különös figyelmet fordítson. Az azokban talált idegeneket, mennyiben ezek neki jogosan gyanusoknak tetszenek, igazolványaik előmutatására szólítsa fel és a körülményekhez képest járjon el.

55. §.

A csendőr a portyázás közben talált utasokra nézve mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles, melyek az idegenekre nézve fennállanak; s ez alkalommal újból s ismételve figyelmeztetik, hogy az utlevél és utazási okmányok iránt fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást a monarchia határain belől védik, minélfogva bármily rendű és állású utasokat utazási igazolványaik előmutatása végett, alapos gyanú nélkül megállítania nem szabad.

56. §.

Minden csendőr-kerületi parancsnokság felügyeleti körletében bizonyos jelek határozandók meg, melyek által a járőrök egymást nagyobb távolságra is megismerni képesek legyenek; ezen jelek különösen arra szolgálnak, hogy a külszolgálatot teljesítő járőr részére, a netalán közelében levő csendőrök vagy járőrök támogatása biztosítottassék.

Ezen ismertető jelek előre megállapított hangban azaz kiáltásban vagy a jelsípval adandó füttyben állanak és csak végső esetben jellövésben (riadó lövésben).

Ily jel hallatára minden csendőr azon irány felé tartozik sietni, a honnan a jelt hallotta.

57. §.

Ha valamely személy bíróság vagy közigazgatási hatóság elé állítandó vagy elfogatandó, akkor az elővezetési vagy elfogatási végzés az őrsparancsnoknak küldendő meg, ki azután az elővezetéssel vagy elfogással megbizott csendőr nevét a felszólítás külzetére reá irni és arról gondoskodni tartozik, hogy ezen előállítás avagy elfogás pontosan teljesítették.

Ha ily előállítással vagy elfogással több csendőr bizatik meg, akkor az illető felszólítás külzetére valamennyi e célból vezényelt csendőr neve felirandó, a parancsnok pedig külön megnevezendő.

Az elfogott ezen esetekben közvetlenül a megkereső hatóságnak vagy bíróságnak adandó át.

58. §.

Ha közhivatalban vagy közszolgálatban alkalmazott személyeknek elfogatása vagy előleges letartóztatása eszközendő és illetén szolgálatuknak akadályoztatása esetében helyettesítésük a közbiztonság vagy más közérdek folytán szükséges, vagy ha vaspályánál vagy gőzhajózásnál alkalmazottak, vagy bánya-, huta-, kohó- és henger-mű-munkások, állam- vagy községi szolgálatban alkalmazott egészségügyi személyek, avagy köz- vagy magán-erdészeti vagy határ-rendészeti szolgálatban levők elfogatása eszközendő, ezek közvetlen előljárója haladéktalanul és a mennyiben ezt akadályozó különös aggályok nem forognak fenn, még az elfogadás eszközlése előtt értesítendő csakis a megszökhetés meggátlására szükséges intézkedések alkalmazandók.

Ha az előljárónak előleges értesítése — például mivel a megszökés vagy a bűntény nyomainak megsemmisítése

stb. nem volna megakadályozható — aggályt gerjeszt, akkor az elfogás ugyan közvetlenül foganatba veendő, de egyuttal az illetőnek előljárója is rögtön értesítendő s ha az elfogottnak a szolgálata helyéről való elvezetése — mint például egy pályaőr elvezetése — a közérdek vagy közbiztonság veszélyeztetésével lenne egybekötve, akkor elvezetésével addig kell várni, míg helyettesítése iránt gondoskodva lett.

59. §.

Ha az elfogatásnál előre nem látható akadályok merülnek fel, vagy ha az elfogandó beteg vagy nem szállítható, a járőr bevonulásakor az őrsparancsnoknak, illetőleg azon hatóságnak, melytől az elfogatásra való felszólítás intéztetett, azonnal jelentést tesz, miközben azonban a község-előljáró útján arról gondoskodik, hogy az elfogandó és környezete kellőképen őriztessék.

Ha azonban a letartóztatandó veszélyes gonosztevő, az esetben a járőr közvetlen felügyelése céljából helyt marad és a megkereső hatóságot további eljárása felől — a községi előljáró által előállítandó — küldöncz útján értesíti.

60. §.

Ha a csendőrségre általában foglyok őrzése bizatik, akár rendes fogdában, akár pedig más helyiségben, — a minek azonban csakis kivételes szükség esetén és csak rövid időtartamra szabad történni, — akkor általa a katonai őrségekre nézve e részben fennálló szabályok (szolg. szab. I. rész 78. §.) lesznek a legszigorúbban betartandók.

Különösen senkinek sem szabad megengedni, hogy az illető bírósági hivatalnok jelenlétén kívül, a fogolyhoz

közeledjék s vele az ajtón vagy ablakon át beszélgessen; ép oly kevésbé szabad jelek, intések, pillantások stb. általi egyetértő értekezést tűrni.

A csendőr bármilynemű észleleteket, melyeket őrzés közben tehet, valamint a fogolynak minden hozzája intézett kérelmét és kívánságát, mihelyt azt őrhelyének elhagyása nélkül teheti, különben pedig felváltása után, a hatóságnak tudomására hozni tartozik; de a csendőrnek a fogollyal beszélgetésbe bocsátkozni soha sem szabad.

61. §.

A csendőrnek valamely gyanussal szemben való bizonyítékok szerzése vagy gyanuok megállapítása céljából oda hatni, hogy ez az általa elkövetni szándékolt büntethető cselekedet véghezvitelére, folytatására vagy befejezésére csábítsák, vagy titkon felfogadott személyek által a bíróságnak hirül viendő vallomásokra bírassák, a legszigorúbban tiltatik.

Épen oly kevésbé szabad a vádlottat ígéret, hitegetések, fenyegetések vagy erőszakos eszközök által vallomásra vagy más bizonyos feladásokra készíteni.

Ha azonban a fogoly a csendőr előtt önként nyilatkozik, legyen ezen nyilatkozat valóságos vallomás, vagy saját személyére vagy pedig másokra vonatkozó feladás, a csendőr ezt az illető hatóságnak bejelenteni tartozik.

62. §.

Ha a csendőrségre foglyok, elítélt fegyenczek vagy máskülönben közveszélyes személyek kísérése bizatik, mindazon egyének, kik különösen veszélyesek vagy a

kikre nézve fokozott elővigyázat szükséges, a csendőrség tudomásául a hatóság által külön megjelölendők.

A csendőr a kísérendő személyeket az átvételkor testileg megmotosni és a felől meggyőződni tartozik, vajjon nincsenek-e szökésre vagy ennek elősegítésére szolgálható eszközök, vagy fegyverül használható tárgyak birtokában.

Ha valamely fogolynak pénze vagy más értékes tulajdona van, ez rendszerint a hatóság által a csendőrnek elismervény mellett adandó át:

Végül a csendőr ily személyek átvételénél még arra is tartozik figyelemmel lenni: vajjon élelemmel és az évszaknak megfelelő ruházattal el vannak-e kellőképen látva? és ha gyalog kísérendők, menetképesek-e? ellenkező esetben pedig a hatóság főnökét vagy helyettesét figyelmeztetni köteleles.

63. §.

Ha a fogoly kivételesen csak egy csendőr által kíséretetik, mi azonban az őrsparancsnok különös intézkedésétől függ, akkor az őrkísérő csendőr részéről fokozott vigyázat szükséges.

Veszélyes személyek megbilincselendők s ugyanezen elővigyázati rendszabály azon esetben is alkalmazandó, ha a fogoly szállítása éjjelre is kiterjedne vagy ha a fogoly szökési kísérletet már tett volna.

64. §.

Utközben, az arra jogosított polgári vagy bírósági személy kivételével, senkinek sem szabad megengedni, hogy a fogolyhoz közeledjék vagy vele szóba álljon; ha a fogoly utközben megéhezik vagy megszomjazik, vagy egyéb szükségét érez, ezen szükségét csakis a csendőr jelenlété-

ben és lehetőleg elkülönített helyiségben szabad végeznie; szeszes italt élvezni vagy az étkezésnél kést s villát használni a fogolynak tilos.

65. §.

Ha a fogoly utközben megbetegszik vagy a meghálás szüksége áll be: első esetben a megkivántató elővigyázat mellett lehetőleg orvosi segély eszközendő, a második esetben pedig a fogolynak megfelelően biztos elhelyezése és őrzése céljából a kellő intézkedések megteendők és mindkét esetben a helység előljárójával egyetértőleg és annak közreműködése mellett kell eljárni.

66. §.

Azt, vajjon a szállítás kocsin vagy gyalog eszközöltessek-e? mindig a hatóság határozza meg.

Ha a fogoly utközben azt állítja, hogy az utat gyalog folytatni képtelen, akkor az a legközelebbi helyhatóságnak bejelentendő s a fogoly, a körülményekhez képest, orvosi vizsgálat alá vonandó és a további intézkedés a hatósággal egyetértőleg megteendő.

67. §.

A kísérő csendőrök tartoznak a foglyok holmijára is felügyelni.

Azt, hogy a foglyok utközben sajátjukból akár ruhaneműeket, akár bármily más tárgyakat eladjanak, eldobjanak vagy megsemmisítsenek, nem szabad megengedni.

Ha a foglyoknak az idő viszontagsága ellen a hatóság által köpenyek, takarók és más efélék adattak, a csend-

örök ezen tárgyak jókarban tartásáról gondoskodni és ezeket a foglyok átadásakor szintén átadni tartoznak; ha azonban a kíséret a magyar korona országainak határain túl megy, ezen tárgyak a határszélen, illetőleg ott, a hol a foglyok valamely hatóságnak vagy más kíséretnek adatnak át, tőlük elveendőek és ha a kíséret szállító-eszközön tér vissza, általa a felszólítást intézett hatóságnak, különben pedig a foglyokat átvevő hatóságnak, visszaküldés végett, elismervény mellett adandók át.

68. §.

Ha a csendőrségre több személy kísérése bizatik, akkor különösen arra kell tekintettel lenni, hogy a foglyok egymástól lehetőleg elkülöníttessenek és a közöttük való összebeszélés mindenképen megakadályoztassék.

69. §.

Ha utközben előre nem látott bajok fordulnának elő és a kíséret a továbbszállítás biztosságára nézve aggodalomba ejtetnék; ez esetben a legközelebbi község előljárósága megbízható emberek kirendelése által való megfelelő támogatás végett megkeresendő.

70. §.

A csendőrnek, ha a hatóság részéről a kíséreti költségek fedezésére pénzelőleggel láttatott el, ez utóbbi által szabályszerűen kiállított kísérő-levél és igazoló-okmány adandó.

Ha a fogoly csak a legközelebbi csendőrségi őrsig kísérendő, akkor a csendőrnek a foglyot az állomáson való

megérkezés után rögtön az illető őrsparancsnokhoz kell előállítania, a hol azután a fogolynak, tárgyaknak stb. átadása a kísérőlevél alapján eszközlendő és az átvevő parancsnok az átvételt ugy ezen okmány külzetén, valamint a szolgálati könyvben is az átadó csendőrnek bizonyítani tartozik.

A csendőr, az átadás megtörténte után, ha más nem lett rendelve, a legrövidebb uton állomáshelyére tér vissza.

71. §.

Azon esetben, ha a foglyok valamely bíróságnak vagy más hatóságnak közvetlenül adandók át, a kíséretnek mindjárt megérkezésekor ezen hatóság, illetőleg a fogdahelyiség előtt kell felvonulnia.

Az átadás a fentebb (70. §-ban) előirt módon történik. A foglyok és holmijok átvételét a börtönfelügyelő vagy az átvételre megbizott tartozik igazolni.

72. §.

Foglyok kísérésekor a fegyvereknek, kivéve vasutakon és gőzhajókon, mindig töltve kell lenni.

A fegyencz-szállitmánynak és kíséretnek, vasutakon, a mennyiben az lehetséges, a többi utasoktól elkülönítve külön kocsiosztályba való elhelyezése eszközlendő.

73. §.

A csendőrség toloncz-szállitmányok kísérésére rendszerint nincs hivatva.

74. §.

Adóvégrehajtásnál a csendőrség közreműködése csak akkor vehető igénybe, ha tetteges ellenszegülés fordult elő vagy ettől indokolva lehet tartani.

Azonban a segílyt nyujtó csendőrnek ily esetben nem szabad az előforduló zálogolásnál vagy a végrehajtás más mozzanatainál tettegesen közreműködni, hanem csakis arról kell gondoskodnia, hogy a hatósági közegek feladatukat akadály nélkül teljesithessék és tetteg ne bántalmaztassanak.

75. §.

A jövedéki törvények végrehajtásánál a csendőrség közreműködése szintén csak akkor vehető igénybe, ha tetteges ellenszegülés fordul elő vagy ilyentől indokolva tartani lehet; azonban ekkor kötelessége a pénzügyőrségi személyzetet, illetőleg az állam jövedéki érdekeinek képviselésére hivatott községelőljárókat, szabályszerű hivatalos eljárásuk alkalmával megvédeni s arra hatni, hogy a felek részéről előfordulható mindenféle törvényellenes akadály távol tartassék.

Megjegyzendő, hogy az államjövedékre felügyelő közegek (a pénzügyőrség) ezen minőségükhöz képest az előirt egyenruházat és fegyverzet által felismerhetők legyenek és midőn rendkívüli esetekben szolgálatukat polgári ruhában végzik, magukat szolgálati könyveikkel és a körülményekhez képest különös igazoló-okmányokkal is igazolni kötelesek.

76. §.

A csendőr kiváló figyelmet fordítson a munkás-osztály által előidézhető mindazon eshetőségekre, melyek a köz-

csend és rend háborítását vonhatnák maguk után; de különösen gyárakban, nagyobb iparvállalatoknál és nyilvános vagy magán munkahelyeken foglalkozó munkások fenyegető jelleget öltő minden gyülekezeteire felügyeljen s a netalán nyilvánuló elégületlenség vagy előfordult rendetlenség felől, a közigazgatási hatóságnak azonnal jelentést tegyen.

77. §.

Ha a csendőr országos vásárok, búcsuk, nyilvános mulatságok stb. felügyeletére rendeltetik ki, ilyenkor mindenekelőtt a helyi rendészeti közegeket köteles támogatni és csak akkor lép közbe, ha a helyi rendőrség a netalán támadt zenebona vagy kihágás elnyomására elégtelen s attól a közbelépésre felhívást kap; a gonosztevők nyomozását és üldözését azonban ily alkalommal is önállóan teljesíti.

A csendőr, különösen nyilvános mulatságoknál, a multság színhelyén vagy helyiségeiben való feltűnő járkálást és minden kicsinyes beavatkozást vagy kihívó magaviseletet gondosan kerülni tartozik.

Népgyűléseknél vagy csődülésnél a csendőrség a közigazgatási hatóság különös intézkedései szerint jár el.

Ha közbelépni kénytelenítettik, mindenekelőtt a »törvény nevében« az illetőket a szétoszlásra felhívja s ha ez meg nem történik, a főtényezőket letartóztatja és a közigazgatási hatóságnak átadja.

78. §.

A legénységi állományhoz tartozó, rövid időre szabadságolt minden katonai- vagy honvédszemélynek szabadságolási igazolvánnyal, a tartósan szabadságolt-

nak, valamint a nem tetteges állománybeli tartalékosnak katonai igazolvánnyal, a szabadságolt állományú honvédnek pedig honvéd-igazolókönyvecskével kell ellátva lennie.

A csendőr tehát, ha e végre alapos ok létezik, az ezen igazolványokban foglalt személyleírást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és a felől meggyőződni tartozik, vajjon a tartósan szabadságolt és a nem tetteges állománybeli tartalékos, vagy szabadságolt állománybeli honvéd, tartózkodási helyén szabályszerűen jelentkezett-e? a mi a katonai- vagy honvéd-igazolványban foglalt hivatalos láttamozásból kivehető.

Ezen szabadságolási-, illetőleg honvéd-igazolványok azonban utazási okmányokként nem tekinthetők, hanem a legénységi állományhoz tartozó ily egyéneknek, ha utazni szándékoznak, a szabályszerű igazoló- vagyis utazási okmányokkal kell ellátva lenniök.

79. §.

A sorhad- vagy a honvédség legénységi állományába tartozó oly személyek, kik szökésben, önkényű eltávozásban vagy, mint tartósan szabadságoltak és nem tetteges szolgáló tartalékosok és honvédek, a tényleges szolgálatra, fegyvergyakorlatra, vagy újoncz-sorványra szóló behívási parancsnak való nem engedelmességben gyanusoknak mutatkoznak, ha lehetséges, közvetlenül a legközelebbi katonai- vagy honvéd-parancsnokságnak, különben pedig a legközelebbi közigazgatási hatóságnak adandók át.

Ez irányban gyanúsoknak tekintetnek :

1. A tényleges szolgálatban levő, illetőleg újoncz-sorványra behívott altiszt vagy katona, illetőleg honvéd :

a) ha csapattestétől vagy szolgálati állomásától távol, vagy háború idején a csapat- vagy seregtest parancsnoka által meghatározott körleten kívül vagy az ellenség ellenében kiállított szélső előőrsökön túl, hamisított vagy érvénytelenné vált elavult igazoló-okmánynyal vagy pedig a nélkül találtatik;

b) ha rendes állomásáról utazási okmánynyal vagyis menetlevéllel távozott ugyan, azonban az ezen okmány szerint követendő útirányt igazolhatlanul elhagyta;

c) ha igazoló-okmány nélkül a külföldre való megszökést kíséri meg vagy onnan tér vissza;

d) ha a hadifogságból történt visszatérése és az ország határának átlépése után vagy az ellenség hatalmából a saját területén történt megszabadulása után, a legközelebbi osztrák-magyar katonai vagy polgári hatóságnál való jelentkezést elmulasztotta;

e) ha csapattestétől vagy szolgálati rendeltetésétől ugyan nem önhibája következtében szakadt el vagy onnan önhibáján kívül tartatott vissza, azonban az akadályok elhárítása után azonnal nem vonult be;

f) ha a katonai vagy honvéd-egyenruhából annyira kivetkezett, hogy egykönnyen mint katona vagy mint honvéd fel nem ismerhető; s végre

g) ha szabadsága letelte után azonnal nem vonult be és a bevonulás akadályát kimutatni nem képes.

2. A tartósan szabadságolt és a nem tetteges állományú tartalékos vagy honvéd:

a) ha a behívására szóló parancs neki kézbesített vagy az törvényszerűen közhírré tett, de ő a behívási, illetőleg bevonulási határidő eltelte után rendeltetése helyén kívül találtatik;

b) ha ő — daczára, hogy behívásának bekövetkeztét előre tudhatta — a behívási parancs kézbesítését engedély

nélküli elutazás vagy tartózkodási helyéről való bejelentés nélküli eltávozás vagy elrejtőzés által meghiusítja vagy meghiusította ;

c) ha a behívási időszak lejártá után nem mutatja ki azt, hogy ő a vett behívási parancsnak eleget tett vagy, hogy a bevonulás alól felmentetett vagy pedig, hogy magát a parancsnak való meg nem felelés esetében igazolta.

80. §.

A csendőr a sorozás elől megszökötteket tartozik a közigazgatási hatóság elé vezetni.

A sorozás elől megszökötteknek, a közigazgatási hatóság által ilyenekül a csendőrségnek névszerint megjelöltekén vagy a községben olyanoknak kihirdetteken kívül, még mindazok is tekintendők, a kik községi közegek vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknak bizonyulnak, mint a kik a sorozásra való megjelenésre nézve vett felhívásnak eleget nem tettek vagy elrejtöztek.

Oly egyénekre, a kik valamely sorozó bizottság által mindenkorra alkalmatlanoknak nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályban lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, — vagy engedély nyérése esetén ennek érvénye lejártá után illetékességük vagy honosságuk helyére visszatérni elmulasztották, — különösen fel kell ügyelni s ezek a közigazgatási hatósághoz elővezetendők.

81. §.

Ha a csendőrség az ország határszélén teljesít szolgálatot, kiváltképen az utlevél-rendészeti szabályok kezelésére kell fokozott figyelmet fordítania és leginkább arra

Jelügyelnie, hogy csavargók belopódzása mindenképen megakadályoztassék.

Ha határszéli portyázások alkalmával csempészek vagy a jövedéki és vámszabályok, illetőleg törvények más nemű áthágói kerülnek kézre, ezek — ha őket más büntethető cselekvény vagy törvényszegés vádja nem terheli — a legközelebbi jövedéki, illetőleg pénzügyi hatóságnak adandók át; míg ha ily megállított egyén még más bűntény vagy vétség elkövetésével is vádoltatik, az mindenekelőtt az ennek tárgyalására illetékes hatóságnak vagy bíróságnak szolgáltatassék be.

82. §.

Ha a csendőr hullát talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit pontosan feljegyezni tartozik; továbbá feljegyzi, hogy a hulla mily helyzetben találtatott és ha ruházat van rajta, az egyes öltönydarabok és egyéb tárgyak is pontosan számba veendőek és feljegyzendőek; ha valaki a hulla közelében találtatik, tőle — a mennyiben ő gyanusnak lenni nem látszik — az eset és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők; s egyáltalában mitsem szabad elmulasztani, a mi a halál nemére vagy okára nézve a hatóságnak bármilyen felvilágosítást nyújthatna. Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál véletlen eset vagy öngyilkosság folytán történt, a csendőr a közigazgatási hatóságnak az eset felől jelentést tesz; ha azonban valószínű, hogy a halál valamely büntethető tett által idéztett elő, az eset felől a csendőr a bíróságot haladéktalanul értesíti és a hullának egyelőre való biztos megőrzése végett szükséges intézkedéseket megteszi s egyuttal a tettes erélyes nyomozását is eszközli.

Ha valamely feltalált emberi testen még némi életjelek észlelhetők, a mint ez: megfagyottaknál, vízbe- vagy máskülönben megfulladtaknál, földszakadás vagy beomlás által betemetetteknel és gőzkazán szétrobbanása által sérülteknél szokott leginkább előfordulni, s a megmentés lehetősége még feltehető: a csendőr rögtön orvosi segély eszközzéséről gondoskodik, ennek megérkeztéig pedig az általában előirt életmentési kísérleteket alkalmazza.

Egyáltalában mindennemű sérüléseknél és szerencsétlenségeknél, akár véletlenül, akár hanyagságból vagy készakarva történtek legyen, minden lehető segélynyújtás kieszközlendő, az ok és okozó kinyomozandó, az eset felől pedig az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak jelentés teendő.

83. §.

Ha a csendőr véres fegyvert, fegyver-alkatrészeket, töredékeket, gyilkoló vagy más eszközöket, véres öltönydarabokat stb. talál, melyek erőszakos tett elkövetésére mutatnak, azokról tüzetes leírás szerkesztendő és a legközelebbi környéken kinyomozandó: vajjon nem létezik-e gyanú arra, hogy erőszakos tett követtetett el és a gyanú ki ellen irányul?

A talált tárgyak — ha ez a bekövetkezendő birói nyomozás hátránya nélkül eszközölhető — eredeti állapotukban azaz úgy, a mint azok találtattak, a bíróságnak beszolgáltatandók; különben pedig arról kell gondoskodni, hogy azok a vizsgáló biró megérkeztéig sértetlenül megőriztessenek.

Általában arra kell felügyelni, hogy a bűntény jelei és nyomai mindaddig, míg a hatóság a lelet felvételét eszközölte, lehetőleg épségben tartassanak.

Talált készpénz, ékszerek és más tárgyak vevény mellett a hatóságnak adandók át. Ide tartoznak a közön-séges és tolvajkulcsok és más eféle tárgyak is.

84. §.

A csendőr szolgálata folytán azon helyzetben van, hogy az elemi csapásokat és hasonló szerencsétlenségeket gyakran már keletkezésök csirájában felfedezheti; minek folytán kötelessége, a rendelkezésére álló minden eszköz elhasználásával, a vész által fenyegetetteket figyelmeztetni, nekik minden kitelhető segílyt és támogatást nyújtani s egyáltalában mindent megtenni, hogy a veszély vagy elháríttassék vagy annak következménye enyhíttessék.

A csendőr ily esetben kivételesen jogosult — sőt tartozik is — akár nappal, akár éjjel minden veszélyezett házba behatolni, a benne lakókat a fenyegető veszélyre figyelmeztetni és őket megvédeni.

Ilyen és hasonló szerencsétlenségeknél kötelessége a csendőrségnek, segílyt nyújtva, egész erejével a veszély elhárítására s a rend és biztonság helyreállítására közreműködni.

Kötelessége nemcsak a veszélyeztetett emberélet és vagyon megmentésére minden kitelhetőt személyesen megtenni, hanem arról is gondoskodni, hogy a megmentett személy biztonságba helyeztessék és a tulajdon megőriztessék.

Ennélfogva a veszélyből megmentett gyermekek vagy betegek és egyéb gyámoltalan személyek, valamint a megmentett ingóságok elhelyezésére is alkalmas hely jelölendő ki, mely felügyelet alá helyezendő.

85. §.

A csendőr tűzvész esetén a fennálló tűzoltó-rendészeti szabályokat szem előtt tartja és azok értelmében jár el.

A tűzvész helyén a hatósági intézkedőt és tűzoltás vezetőjét támogatja és arra figyel, hogy annak rendelkezései mindenben pontosan teljesítenek.

A felügyelet és gondoskodás azonban még a tűz eloltása után is folytatandó és arról, hogy a tűzoltás vezetőjének a tűz újabb kiütésének meggátlása végett tett intézkedései pontosan fogantassanak, különösen kell gondoskodni.

86. §.

Vizáradáskor a csendőr arra ügyel, hogy a szükséges óvintézkedések alkalmazása idejekorán vétessék fogantatba.

Ezen intézkedések első sorban abban állanak, hogy azon időben, midőn a folyók és patakok áradni kezdenek, a hidak, pallók és más átkelési tárgyak jó karba helyeztessenek és biztosítottassanak, s hogy hágcsók, ladikok, csolnakok, dereglyék és más mentőeszközök készen tartassanak és kezelésükre kellő ügyességgel bíró egyének jelöltessenek ki; továbbá a vizen való áthajtás vagy átgázolás, különös jelek kitűzése vagy felállított örök által megakadályozandó és a lakosság éjjeli virrasztásra szólítandó fel; végre hogy a töltések és partszabályozási tárgyak mindenkor jó állapotban tartassanak.

Ha az áradás veszélye növekszik, a csendőr az az által legközelebb érintett lakosok biztos helyre szállításáról és elszállásolásáról gondoskodik.

Ha az árviz valamely helységet vagy vidéket ellep, mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a szomszéd helységekkel való összeköttetés lehetőleg fentartassék.

Malmokra és egyéb vízművekre is kellőképen fel kell ügyelni, hogy ily esetekben a zsilipeknek a műszaki hatóság vezetése mellett való megnyitása által a viznek a kellő lefolyás engedtessek. Végül arra is kell vigyázni, hogy a közlekedés befagyott vizek jegén csakis a hatóság által bizottságilag kiszemelt és meghatározott ponton történjék.

Magától értetődik: hogy az e szakaszban foglaltak a csendőrség által a hatóságok intézkedései alapján hajtatnak végre.

87. §.

A csendőrnek kötelessége egyáltalában minden veszélyes jelenségekre felügyelni.

Ha például az észleltetnék, hogy zivatar vagy vihar bekövetkeztében vagy külbefolyás nélkül is valamely háznak, más épületnek vagy egy részének összeroskadásától, ledülésétől lehetne tartani; ha valahol tüzzel, világgal, izzó parázszsál, tüzes hamuval stb. való vigyázatlan elbánás észleltetnék; ha valaki malmoknál vagy vízműveknél olyast visz véghez, mi az épületekre vagy építményekre, azok lakóira vagy szomszédságára nézve veszélyessé válhatnék; ha járványos vagy ragályos betegség vagy kórvész jelei vagy nyomai, ha személyeknél az elmeháborodás és állatoknál a viziszony jelei mutatkoznak stb., az illető tulajdonosok, lakosok, valamint a szomszédok is az őket fenyegető veszélyre figyelmeztetendők és az eset a község előjárójának rögtön tudtul adandó, a hatóságnak pedig bejelentendő.

88. §.

Az eltévedt vagy elkóborolt gyermekeket vezesse haza vagy a község előljárójának adja át. A csendőr figyelmeztetőleg és a körülményekhez képest akadályozólag lép fel és jár el; nevezetesen ha felügyelet nélküli gyermekeket vizparton, utczákon, meredek mellett, tűz körül vagy más oly helyen talál, hol veszélynek vannak kitéve; továbbá ha gyermekek vagy megnőtt emberek állatok irányában pajkoskodnak, azokat kinozzák vagy ingerlik, különös esetekben azonban, szerencsétlenségek elhárítása és durva visszaélések megszüntetése végett, a közigazgatási hatóságnak jelentést tesz.

89. §.

A csendőrnek járőr-szolgalat teljesítésekor még arra kell felügyelni, hogy utczákon, utakon és tereken semmi olyas ne történjék, a mi rendetlenséget vagy kárt okozhatna vagy a szemérmet sértené.

Ide tartozik különösen azon szabályok feletti felügyelet, melyek a szekereseknek az utakon való köteleseégeit és magatartását írják elő.

Ezek mindig az ut azon oldalán tartoznak hajtani és azon oldal felé kitérni, mely hatóságilag van meghatározva; ők folyton lovaik, illetőleg igavonó marháiknál kötelesek maradni és a kocsikon aludniok nem szabad, valamint az utakon és utczákon etetniök sem szabad.

Azon szekeresek, a kik a rendszabályokhoz alkalmazkodni vonakodnak és ellenszegülő magaviseletet tanusítanak, a legközelebbi hatósághoz kísérendők és ott feljelentendők.

90. §.

A csendőr, mennyiben az erdészeti törvény és földművelésre vonatkozó, valamint a vadászati-tilalom és hasznos vagy éneklő madarak védelmére stb. nézve kibocsátott törvények következtében, ezek áthágóinak feljelentésére van hivatva, az ily áthágókra figyelni s őket az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak feljelenteni tartozik.

91. §.

A csendőrnek a neki tett feladások felől jegyzőkönyvet felvenni tilos, s ő a hozzája forduló feleket az illetékes hatósághoz tartozik utasítani.

Ha ily feljelentések azonban a csendőr hatáskörét közvetlenül érintik vagy ha a késedelem azonnal észrevehető veszélylyel jár és a feladás a feladó személyére való tekintetnél fogva nem valószínűtlen, a csendőrnek azonnal cselekvőleg kell fellépni, hogy úgy a törvénysértésnek idejekorán eleje vétessék, valamint hogy a büntettes kézrekerítésére szolgáló alkalom el ne mulasztassék.

92. §.

A csendőrnek általában kiváló érdemeül szolgál, ha ébersége és tevékenysége által mindennemű törvényteleniséget meggátol; ha azonban mindennek daczára törvénysértés mégis fordul elő, a büntetteket az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak adja át.